

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

15/888-

25.02.2015

Høring av rapport fra ekspertgruppe – Private høyskoler og fagskoler i samfunnets tjeneste

Bakgrunn

Departementet oppnevnte i september 2013 en ekspertgruppe for å utrede deler av regelverket for private høyskoler og fagskoler. Ekspertgruppens rapport *Private høyskoler og fagskoler i samfunnets tjeneste* følger vedlagt og sendes nå på høring.

Dagens regelverk slår fast at private høyskoler og fagskoler skal la statlige driftstilskudd og egenbetaling komme studentene gode. Private institusjoner som mottar statstilskudd, kan ikke gi økonomisk utbytte eller på annen måte overføre overskudd til eier eller dens nærstående. Lovverket er overordnet og spesifiserer ikke nærmere hvilke krav som stilles til institusjonenes bruk av tilskudd og egenbetaling og på hvilken måte dette skal dokumenteres. Departementet satte derfor sammen en ekspertgruppe for å utrede og foreslå presiseringer av regelverket for bruk av statlige tilskudd og egenbetaling fra studentene, inkludert kravet til at midlene skal komme studentene til gode.

Ekspertgruppens anbefalinger

Ekspertgruppen viser til at den kort oppsummert foreslår tydeligere og strengere økonomisk regulering av private høyskoler og fagskoler og et mer helhetlig tilsyn. Det er et mål at tiltakene reduserer risikoen for at tilskudd og egenbetaling ikke kommer studentene til gode, og øker sannsynligheten for å avdekke og iverksette reaksjoner mot de som bryter reglene.

Ekspertgruppen står samlet bak vurderinger og anbefalinger, unntatt mht. regulering av utdeling, avvikling og opphør for private fagskoler og høyskoler som *ikke* mottar offentlig tilskudd.

Ekspertgruppen har en rekke anbefalinger. Nedenfor følger de anbefalingene departementet er særlig interessert i synspunkter på. For ekspertgruppens utfyllende vurderinger og begrunnelser for anbefalingene, viser vi til rapporten.

Presisere vilkåret "komme studentene til gode"

Ekspertgruppen mener at vilkåret som fastsetter at offentlige midler og egenbetaling skal "komme studentene til gode", krever presiseringer for å utgjøre en praktisk rettesnor for hvordan midlene kan benyttes. Ekspertgruppen foreslår at det tydeliggjøres at midlene kun kan benyttes til aktiviteter som støtter opp om de lovpålagte formålene som fremgår av sektorlovgivningen, og for øvrig av tilskuddsbrev.

Forslag til ny økonomisk regulering - utdeling, avvikling og opphør

Ekspertgruppen mener prinsipielt at reglene bør harmoniseres for alle institusjoner, uavhengig av om de mottar tilskudd eller ikke. Ekspertgruppen har lagt til grunn at dagens utdelingsforbud for private høyskoler med tilskudd skal videreføres.

Ekspertgruppen mener at udelingsregulering alene ikke er et tilstrekkelig virkemiddel, fordi det er flere alternative muligheter for å føre midler ut av virksomheten, blant annet fra driften, fra handel med nærstående og gjennom egenkapitaltransaksjoner. Ekspertgruppen er delt i spørsmålet knyttet til regulering av utdelinger og tilhørende regulering avvikling og opphør for institusjoner uten tilskudd.

Tre medlemmer, inkl. ekspertgruppens leder

Medlemmene foreslår en regulering der det fortsatt skal kunne drives akkreditert og ikke-akkreditert utdanning i samme institusjon, men med utdelingsforbud i den akkrediterte delen av virksomheten. Tilsvarende må det økonomiske oppgjøret ved avvikling og opphør av virksomheten reguleres for å unngå at eier bygger opp en stor egenkapital fra løpende overskudd, som tas ut som likvidasjonsutbytte. Som grunnlag for å gjennomføre reguleringen skal det stilles krav til regnskapsmessig skille mellom akkreditert og ikke-akkreditert virksomhet. Forslaget åpner ikke for godtgjøring til egenkapital i den akkrediterte delen, noe som kan begrense tilgangen på kapital.

Tre medlemmer

Disse medlemmene mener at dersom private fagskoler og høyskoler tilbyr studier i overensstemmelse med akkreditert studieprogram, og driften for øvrig skjer i henhold til NOKUT-akkreditert kvalitetssikringssystem, skal studenten være sikret god og forutsigbar kvalitet. Medlemmene legger vekt på prinsippet om at kapitalkostnad er en ordinær og relevant virksomhetskostnad. Medlemmene foreslår et krav om at utdeling ikke kan bringe bokført egenkapital lavere enn 20 prosent av bokført verdi på eiendelene i virksomheten, og at utdeling kun kan foretas basert på sist avlagte og revisorbekreftede årsregnskap.

Krav til foretaksform

Ekspertgruppen foreslår å innføre krav om at virksomhet som driver akkreditert høyskole- eller fagskoleutdanning, skal være organisert som enten aksjeselskap eller stiftelse. Ekspertgruppen mener krav til denne type foretaksform, hvor det er et tilhørende regelverk,

vil kunne bidra til sterkere ansvarliggjøring av styret, og redusere risikoen for sammenblanding av foretaksøkonomi og privatøkonomi. Videre bidrar aksjeloven og stiftelsesloven, med tilhørende krav i regnskaps- og revisorloven, til større grad av etterprøvbarehet og åpenhet i økonomiforvaltningen.

Styreansvar for fullført påbegynt utdanningsår

Ekspertgruppen foreslår at styret får et utvidet ansvar for å sikre at studentene får fullført et påbegynt utdanningsår. Dette ansvaret innebærer at styret før et nytt utdanningsår påbegynnes må kvalitetssikre, og vurdere konkret, om det er grunnlag for drift hele studieåret gjennom.

Økonomisk avgrensning av den regulerte virksomheten

Ekspertgruppen mener at i virksomheter som driver akkreditert utdanningsvirksomhet, og som samtidig driver annen virksomhet, må det sikres at midlene som stammer fra tilskudd og egenbetaling benyttes til den akkrediterte delen av driften. Den foreslår derfor å stille krav om regnskapsmessig skille mellom akkreditert og ikke-akkreditert virksomhet, samt mellom ulike former for akkrediterte virksomheter i samme rettssubjekt. De samlede kravene til presentasjon av regnskapet vil utgjøre en sentral del av kontrollen med at inntekter som stammer fra tilskudd eller egenbetaling benyttes til den akkrediterte delen av driften. Videre vil dette synliggjøre at det ikke foregår ulovlig kryssubsidiering.

Krav til rapportering

Ekspertgruppen går inn for at rapporteringsplikten til Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) utvides til å omfatte alle institusjoner med akkreditert utdanning. Rapporteringsplikten vil omfatte regnskap og øvrig rapportering, i tråd med rapporteringskravene institusjoner med tilskudd har i dag.

Handel med nærstående

Ekspertgruppen mener at dagens generelle krav om at vederlag i transaksjoner med nærstående ikke kan overstige alminnelige forretningsmessige vilkår og prinsipper for prisfastsettelse mellom uavhengige parter, bør lovfestes i sektorlovgivningen. Forslaget innebærer ikke begrensninger i adgangen til slike transaksjoner, men at institusjonene må kunne dokumentere at transaksjonen ikke innebærer overkompensasjon for ytelsen institusjonen kjøper.

Tilleggsdokumentasjon

Ekspertgruppen viser til at regnskapsmessig skille sikrer at regnskapet gir økonomisk informasjon om den regulerte delen av virksomheten. Spesielle krav utover regnskapslovens krav, kan gi informasjon som er spesielt innrettet mot å håndheve den særskilte økonomiske reguleringen i sektorlovgivningen. Ekspertgruppen har nærmere forslag om hvilke opplysninger som bør fremgå av noter til regnskapet.

Salg

Ekspertgruppen mener det ikke er grunnlag til å regulere salg av virksomheten. Ekspertgruppen mener ikke det er grunn til å begrense institusjonenes mulighet til fusjon eller

fisjon, men at tilskuddsyter og NOKUT i slike prosesser skal få forelagt dokumentasjon som viser at midlene blir ivaretatt etter loven.

Tilsyn og kontroll

Ekspertgruppen mener at tilsyn og kontroll med offentlig tilskudd og egenbetaling bør bygge på effektivitet og forutberegnelighet. Et tydelig regelverk er vesentlig i denne sammenhengen. Det er også nødvendig med gode verktøy for å gjennomføre løpende kontroll og eventuelle tilsyn. Ekspertgruppen mener at dagens virkemidler er for svake. Tilsynsorganet bør få myndighet til å utforme nærmere bestemmelser om tilsynsvirksomheten. Ekspertgruppen mener det generelt må fastsettes klarere hjemler knyttet til tilsyn og kontroll enn det som foreligger i dag. Ekspertgruppen anbefaler at NOKUT får i oppgave å føre tilsyn med at tilskudd og egenbetaling blir benyttet i tråd med kravene.

Sanksjoner

Ekspertgruppen mener tilsynsmyndigheten bør ha klare muligheter til å iverksette sanksjoner dersom institusjonene ikke etterlever regelverket. Ekspertgruppen foreslår å gi anledning til å kreve retting, kreve tilbakebetalt offentlig tilskudd, tilbakeholde tilskudd, kreve tilbake egenbetaling, trekke akkreditering eller ilegge karantene.

Høringsfrist

Dette brevet og ekspertgruppens rapport er også publisert på departementets Internettssider på www.regjeringen.no, og departementet er interessert i høringssvar også fra andre enn de som mottar brevet direkte.

Vi ber om at høringssvarende sendes i Word-format eller åpent format til postmottak@kd.dep.no innen 1. juni 2015.

Med hilsen

Lars Vasbotten (e.f.)
avdelingsdirektør

Erling H. Dietrichson
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Adresseliste

Arkivakademiet
Atlantis Medisinske Høgskole
Bjørknes høyskole
Musikkteaterhøyskolen
Noroft høyskole
Norsk barnebokinstitut
Norsk Gestaltinstitut AS Høgskole
Norsk høgskole for helhetsterapi
Skrivekunstakademiet
Ansgar Teologiske Høgskole
Barrat Due musikkinstitut
Bergen Arkitekthøgskole
Høyskolen Campus Kristiania Markedshøyskolen
Den norske Eurytmihøgskole
Det teologiske Menighetsfakultet
Diakonhjemmet Høgskole
Høgskole for førskolelærerutdanning Dronning Mauds Minne
Fjellhaug Internasjonale Høgskole
Handelshøyskolen BI
Haraldsplass diakonale høgskole
Høyskolen Betanien
Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling
Høyskolen Diakonova
Høyskolen for Ledelse og Teologi
Lovisenberg diakonale høgskole
Misjonshøyskolen
NLA Høyskolen
Norges Dansehøyskole
Rudolf Steinerhøyskolen
Communication and Technolgy Westerdals - Oslo School of Arts
Nettverk for private høyskoler
Fagskolen for bokbransjen
Bårdar Akademiet AS
Designinstituttet
Det tverrfaglige kunstinstitut i Bærum
Einar Granum kunsthøgskole
Fabrikken Asker Kunsthøgskole
Frelsesarmeens offisersskole AS
Hald Internasjonale Senter
Kunsthøgskolen i Bergen
Kunsthøgskolen i Rogaland
Menighetsbibelskolen
Nordland kunst- og filmhøgskole
Norges Bygghøgskole

Adresseliste

Tomb Fagskole
Ålesund kunstfagskole
Forum for fagskoler - Abelia
Organisasjon for norske fagskolestudenter
Rådet for offentlige fagskoler
Veia - Statens fagskole for gartnere og blomsterdekoratører
Universitets- og høyskolerådet
Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen
Utdanningsdirektoratet
Riksrevisjonen
Sametinget
Norsk studentorganisasjon
Association of Norwegian Students Abroad
Norsk senter for menneskerettigheter
Norsk presseforbund
Steinerskoleforbundet
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund
nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk Vox
Statens lånekasse for utdanning
Kristne Friskolers Forbund
Akershus fylkeskommune
Aust-Agder fylkeskommune
Buskerud fylkeskommune
Finnmark fylkeskommune
Hedmark fylkeskommune
Hordaland fylkeskommune
Møre og Romsdal fylkeskommune
Nordland fylkeskommune
Nord-Trøndelag fylkeskommune
Oppland fylkeskommune
Oslo kommune
Rogaland fylkeskommune
Sogn og Fjordane fylkeskommune
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Telemark fylkeskommune
Troms fylkeskommune
Vest-Agder fylkeskommune
Vestfold fylkeskommune
Østfold fylkeskommune
Forbrukerrådet
Norske Fag- og Friskolers Landsforbund
Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
Samskipnadsrådet
Landsorganisasjonen i Norge

Adresseliste

Næringslivets Hovedorganisasjon
Hovedorganisasjonen Virke
Arbeidsgiverforeningen Spekter
KS - kommunesektorens organisasjon
Utdanningsforbundet
Fleksibel utdanning Norge
Studieforbundet Solidaritet
Nasjonalt fagskoleråd
Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
Nasjonalt fagskoleråd
Utdanningsforbundet
Fleksibel utdanning Norge
Samarbeidsrådet for yrkesopplæring